

Kiertotalouden ratkaisuja mahdollistava maankäytön suunnittelu – KITARA-hanke 2019-2020

Kati Vierikko

Hanna Nieminen, Jani Häkkinen, Jaana Sorvari ja Jani Salminen,
Suomen ympäristökeskus (SYKE)

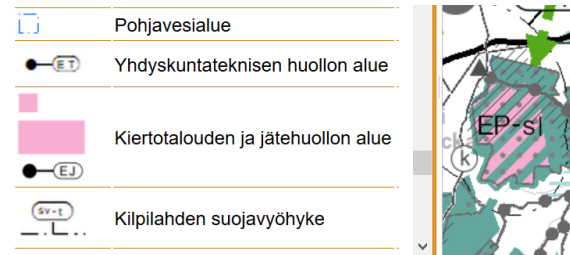
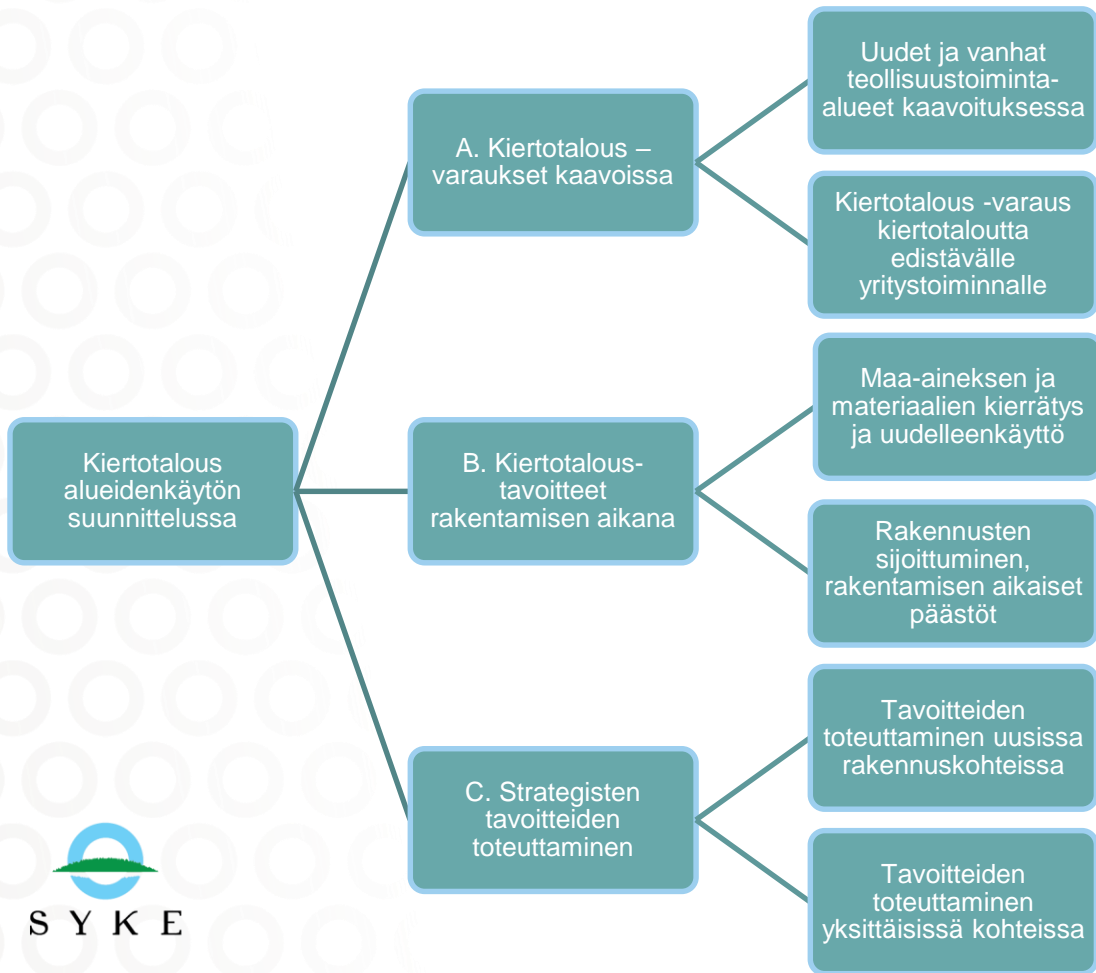
KITARA:n tavoitteet (2019-2020)

Hankkeen loppuraportti valmistuu kesäkuussa ja julkaistaan heinä-elokuussa sähköisenä pdf –versiona Suomen ympäristökeskuksen julkaisusarjana. Syksyllä erillinen tilaisuus hankkeen tulosten esittelystä.

- Tunnistaa katalysaattorit, edistävät ja hidastavat tekijät kiertotalouden ratkaisuiden toteutumisessa

Kiertotalous näkyy alueidenkäytön suunnittelussa eri tavoin

Lähde: Uudenmaan liitto

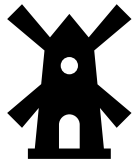

Lähde: Kuntatekniikka

Lähde: Espoon kaupunki

Kiertotalouden ratkaisut voivat liittyä mm.

4. Energiatehokkuuteen, paikalliseen energiatuotantoon ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön

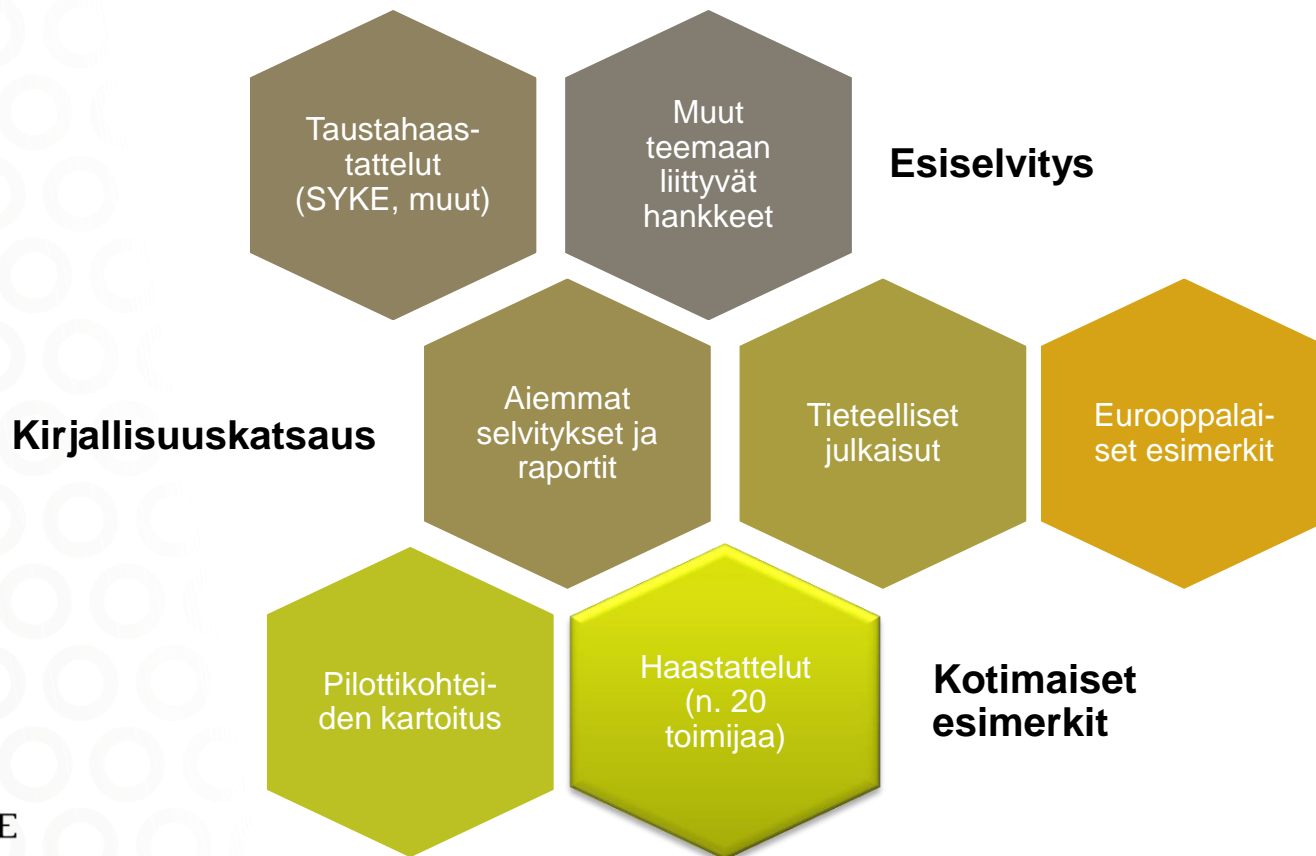
5. Kestäviin liikenneratkaisuihin

6. Ravinteiden kiertoon, ekosysteemipalveluihin ja luontopohjaisiin ratkaisuihin

KITARA –hanke: Aineistot ja menetelmät

Haastattelut

- Valitut kohteet ja asiantuntijahaastattelut: Oulu, Jyväskylä, Lappeenranta, Lahti, Vantaa, Espoo, Porvoo, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen liitto ja Hämeen liitto
- Keskeisimmät teemat:
 - (1) Kiertotaloustoimien tavoitteet ja kannustimet
 - (2) Kaavoituksen rooli
 - (3) Muut alueidenkäytön suunnittelussa huomioitavat tekijät
 - (4) Toteuttamisen uutuuus, haasteet ja onnistuneisuus
 - (5) Kiertotalousratkaisua edistävät muut seikat (mm. yhteistyö, tiedon lisääminen jne.)

Alustavia tuloksia ja huomioita

Kannustimet kiertotalouden edistämiseen eri kaavaratkaisuissa

- **Pilotti- ja yhteistyöhankkeet** – testaaminen etenkin kaupungin omissa kehittämishankkeissa
- **Tilannekohtainen ja sattuman kautta** – tarve ja mahdollisuudet esimerkiksi maa-ainesten kierrolle voivat syntyä myös prosessin aikana
- **Strategiset tavoitteet ja niiden jalkauttaminen toimenpideohjelmien kautta** – painetta viedä asiaa eteenpäin
- **Yksittäiset asiaa edistävät toimijat** – esimerkkien hakeminen ulkomailta ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa

1. Maa- ja materiaalikierto rakentamisessa

Kaavoituksen rooli: Maamassojen hallinta

- Osa kokee väliaikaiset määräykset haastavina – kaavan tulisi ilmentää ensisijaisesti alueen lopullista käyttöä eikä nähdä välttämättömänä huomioida kaavoituksessa.
- Tiiviissä kaupunkirakenteessa paikkoja välivarastointiin ja massojen käsittelyyn voi olla vaikea löytää
- Asemakaavaan on merkitty alueita, joissa alueella syntyviä maamassoja voidaan sijoittaa ja läjittää kaavan luvalla → yhteiskatselmukset ja sovittelut alueelle
- Kehitetään uutta kaavamääräystä käsittely- ja välivarastointialueelle.
- Väliaikaisten, ympäristölupaa tarvitsevien käsittelyalueiden huomioiminen kaavassa esim. yleismääräyksenä voisi nopeuttaa lupaprosessia.

1. Maa- ja materiaalikierro rakentamisessa

2. Jätehuollon kiertotalousratkaisut ja kiertotalouspuistot

Kaavoituksen rooli: Kiertotaloustoiminnan sijoittaminen

- Purkumateriaalien hyödyntämisessä on varattava riittävät tilat - ei pelkästään ulkotilat, maa-ala - mutta tarvitaan myös sisätiloja.
- Teollisten kiertotalouskeskusten sijoittaminen logistisesti järkeville alueille huomioiden alueen muut käyttötarpeet on haastavaa, sillä kunnassa voi olla asian suhteen monenlaista vääntöä ja vastustusta.
- Eroaako kiertotalouspuistojen kaavoitus tavanomaisten yrityspuistojen kaavoituksesta? Miten varmistutaan, että alueella edistetään kiertotaloutta?

3. Alueiden, tilojen ja tavaroiden yhteiskäyttö ja muuntojoustavuus

Kaavoituksen rooli: kortteleiden ja alueiden muuntojoustavuus

- Rakennusten käyttöiän pidentäminen: laskentaa ja indikaattoreita, joiden avulla voidaan hahmottaa, milloin rakennus kannattaa peruskorjata ja milloin purkaa.
- Vanhan säilyttäminen korjauksen kautta uusiokäyttöön ja uuden rakentaminen tuomaan
- Korttelitason suunnittelu, joissa tiivistetään ja säilytetään vanhaa rakennuskantaa suunniteltu yhteistyössä omistajan, rakentajan ja kaavoittajan kanssa.
- Asemakaavavaiheessa kaavanmerkintä ”ei saa purkaa, mutta siirtää” yksittäisille rakennuksille.

Nostoja haasteista ja mahdollisuuksista

- Kiertotalouden ratkaisuiden edistäminen voi kohdata voimakasta vastustusta → avoimuus ja tiedottaminen
- Strategiset kiertotaloustavoitteet neuvoteltava yhdessä jo suunnittelun alkuvaiheessa.
- Yksityisten maanomistamien ohjaus kohti kiertotaloutta huomioitava suunnittelun alussa maankäyttöneuvotteluissa ja konkreettiset ohjeistukset kaavamerkintöihin ja/tai rakennustapaohjeisiin.
- Uuden toimintamallin omaksuminen koko tuotanto-toteutus-käyttäjaketjussa. Suunniteltu lopputulos voi olla ihan toinen käytössä, mutta toisaalta energiatehokas asuinalue on voitu toteuttaa kestävästi.
- Viherrakentamiseen myös kiertotalousajattelua (mm. laji- ja siemenkierto)

Kiitos!

